

Archeologienota

Poperinge, Casselstraat 67
Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Overzicht maatregelen.....	1
3	Gemotiveerd advies.....	2
3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	2
3.2	Waardering archeologische vindplaatsen	2
3.3	Impactbepaling	3
3.4	Bepaling van de maatregelen	5
3.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	5
3.5	Bepalingen van de maatregelen	7
4	Programma van Maatregelen: Opgraving	8
4.1	Administratieve gegevens	8
4.2	Onderzoeksopdracht	8
4.2.1	Afbakening onderzoekzone	8
4.2.2	Onderzoeksdoelstellingen	9
4.2.3	Onderzoeksvragen	9
4.3	Onderzoeksstrategie en methode en technieken	11
4.3.1	Algemene onderzoeksmethode.....	11
4.3.2	Specifieke methodologie.....	11
4.3.3	Natuurwetenschappelijk onderzoek	11
4.3.4	Voorziene afwijkingen van de CGP en de algemene bepalingen	12
4.4	Technisch kader	12
4.4.1	Termijn.....	12
4.4.1	Begroting (raming)	12
4.4.2	Personeelseisen	12
4.5	Deponering en conservatie archeologisch ensemble	13
4.6	Randvoorwaarden.....	13
5	Bibliografie	14
6	Lijsten.....	15
6.1	Figurenlijst.....	15
6.2	Plannenlijst.....	15

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Poperinge, Casselstraat 67
Ligging	Casselstraat 67, 8970 Poperinge, West-Vlaanderen
Kadaster	Poperinge, 1 ^{ste} afdeling, Sectie F, Perceel 888d.
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0476
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (20202C456)
Bewaarplaats archief	N.v.t.

Actoren

Auteur	Charlotte Verhaeghe en Delphine Saelens
Betrokken actoren	idem
Betrokken derden	N.v.t.

Plangebied

Oppervlakte plangebied	546.5 m ²
Oppervlakte advieszone	342.1 m ²
Kartering gewestplan	Woongebied

2 Overzicht maatregelen

Advies	Oppervlak / aantal	Tijdstip	Voorwaarde
Opgraving	342.1 m ²	Na de sloop van bovengrondse constructies	Aktename archeologienota

3 Gemotiveerd advies

3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het projectgebied ligt ten zuidwesten van de historische stadskern van Poperinge, langs één van de historische invalswegen, namelijk de Casselstraat. Deze weg zou teruggaan op een Romeinse verbindingsweg zijn tussen Cassel en Aardenburg. In de ruime omgeving zijn aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid sinds het neolithicum. Dit voornamelijk in de vorm van een aantal toevalsvondsten. Duidelijke, meer concrete archeologische aanwijzingen voor menselijke activiteiten zijn pas aanwezig vanaf latere periodes, zeker vanaf de bronstijd. Aanwijzingen hiervoor zijn onder andere gevonden op het terrein aanpalend aan de noordwestelijke grens van het projectgebied. Daar waren namelijk sporen aanwezig die gelinkt konden worden aan een bronstijd-cultusplaats. Daarnaast zijn op die site ook Romeinse brandrestengraven en sporen van middeleeuwse grondstofwinning en greppels aangetroffen.

Op basis van de cartografische bronnen kan gezegd worden dat het plangebied minstens vanaf de 16de eeuw deel uitmaakte van de bebouwing langsheen de Casselstraat. Op de kaarten tussen de 16de en de 19de eeuw lijkt het terrein telkens enkel aan de kant van de Casselstraat bebouwd. Het terrein bleef bebouwd tot op de dag van vandaag. De huidige bebouwing bestaat uit een voormalige herberg, die vermoedelijk in de 19de eeuw gebouwd is. Deze staat eveneens langsheen de Casselstraat. Het overige deel van het terrein is, op een klein bijgebouw na, nog steeds onbebouwd. Mogelijk kan de eeuwenlange bebouwing naast de Casselstraat voor enige verstoring van de bodem gezorgd hebben. Mogelijk is de rest van het terrein, ten noorden van het huidige gebouw, door de eeuwen heen eveneens verstoord geraakt. Dit is echter niet met zekerheid te zeggen, aangezien dit deel van het terrein tot op vandaag niet uitvoerig bebouwd lijkt te zijn.

3.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen. Wel gaat de Casselstraat terug op een Romeinse verbindingsweg tussen Cassel en Aardenburg. Daarnaast wordt op de cartografische bronnen minstens vanaf de 16de eeuw bebouwing weergegeven ter hoogte van het plangebied. Daarnaast kunnen nog een aantal elementen aangehaald worden om een archeologische verwachting voor het plangebied op te stellen.

- Ten eerste is er de **landschappelijke ligging** van het plangebied, namelijk op een hoger gelegen zone tussen de Bommelaarsbeek en de Poperingevaart. De nabijheid van waterlopen en de ligging op een iets hogere en drogere plek, maken de omgeving gunstig om zich te vestigen. De kans is dus groot dat hier in het verleden menselijke activiteit geweest is.
- Ten tweede zijn er verschillende **archeologische indicatoren** voor menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf het neolithicum. De opgraving aan de Koestraat, net ten noorden van het plangebied, leverde sporen op die gelinkt kunnen worden aan een cultusplaats uit de bronstijd en Romeinse tijd. Daarnaast zijn er ook verschillende laatmiddeleeuwse afvalkuilen aangetroffen. Cartografische bronnen tonen eveneens aan dat het plangebied minstens vanaf de 16de eeuw bebouwd was.
- De vermoedelijke **bodemopbouw** bestaande uit een AC-profiel (op basis van het bodemonderzoek aan de Koestraat), maakt de kans op steentijdsites klein. Zeker aangezien het terrein ook nog eeuwenlang bebouwd geweest is. De kans op de aanwezigheid van sporensites uit latere periodes is wel nog steeds hoog.

De kans bestaat dat de aanhoudende bebouwing tot op de dag van vandaag het terrein aan de kant van de Casselstraat deels verstoord heeft. De impact van deze verstoringen op het bodemarchief en de historische bebouwing is echter niet te achterhalen. De kans op het treffen van archeologische sporen is nog steeds hoog.

3.3 Impactbepaling

De opdrachtgever plant op het terrein een nieuwbouw en een nieuwe loods. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Aan de oostelijke grens van het terrein wordt het bestaande gebouw gesloopt, en wordt een nieuwbouw opgetrokken. Het gebouw heeft een oppervlakte van ca. 138 m². In het westelijk deel wordt het bestaande bijgebouw gesloopt en wordt een nieuwe loods opgetrokken met een oppervlakte van ca. 97 m². Daarnaast wordt nog een deel van het terrein verhard als oprit en terras.

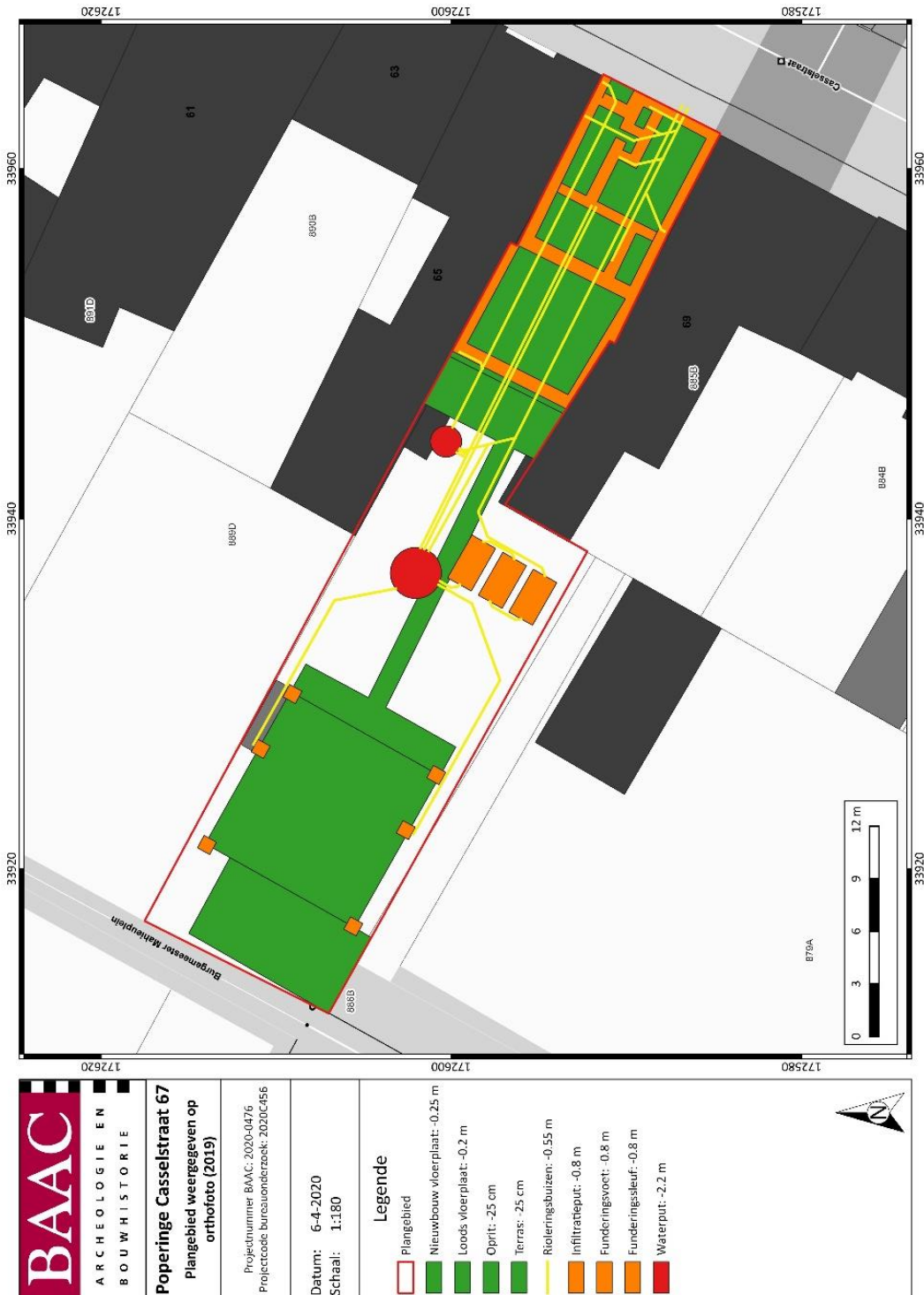
Voor de aanleg van de nieuwbouw, de loods en bijbehorende verhardingen worden volgende graafwerken voorzien (zie Plan 1):

- **Huis:**
  - **Vloerplaat:** ca. 138 m²; 0.25 m diep.
  - **Funderings sleuven:** ca. 0,8 m breed, in totaal ca. 48 m²; 0.8 m diep
- **Loods:**
  - **Vloerplaat:** ca. 97 m²; 0.2 m diep
  - **Funderingsvoeten:** 6 voeten van ca. 0.6 m²; 0.8 m diep
- **Riolering:**
  - **Rioleringsbuizen:**
    - een 20-tal buizen van maximaal 0.2 m breed (totale oppervlakte ca. 34 m²); maximaal 0.55 m diep.
  - **Infiltratieputten:** 3 putten van ca. 4.4 m² (totale oppervlakte ca. 13.2 m²; 0.8 m diep.
  - **Waterputten:** 2 waterputten van respectievelijk 2.5 en 6.6 m², beide 2.2 m diep.
- **Verharding**
  - Oprit: 1 zone van ca. 46 m², 0.25 m diep
  - Terras en aansluitend pad: ca. 60 m², 0.25 m diep

Impactanalyse

Als de graafwerken die nieuwe verstoringen zullen veroorzaken opgeteld worden, bedraagt de totale verstoring **ca. 446 m²**. Hiervan wordt ca. **341 m² tot maximaal 0.25 m diepte** gegraven. Dit ter hoogte van de nieuwe loods, de nieuwbouw en de geplande verhardingen. Voor de rioleringen wordt in **18 m²**

maximaal tot 0.55 m diepte gegraven. Dit verspreid over een 20-tal leidingen van maximaal 0.2 m breedte. In 65 m² wordt tot 0.8 m diepte gegraven. Dit ter hoogte van 10 verschillende plekken (6 funderingsvoeten, funderingsleuven en 3 infiltratieputten). In 9.1 m² wordt tot 2.2 m diepte gegraven. Dit voor de twee geplande waterputten.

Plan 1: Plangebied en geplande verstoringsdieptes weergegeven op het GRB.¹

¹ AGIV 2020

3.4 Bepaling van de maatregelen

3.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering en afweging noodzaak verder vooronderzoek

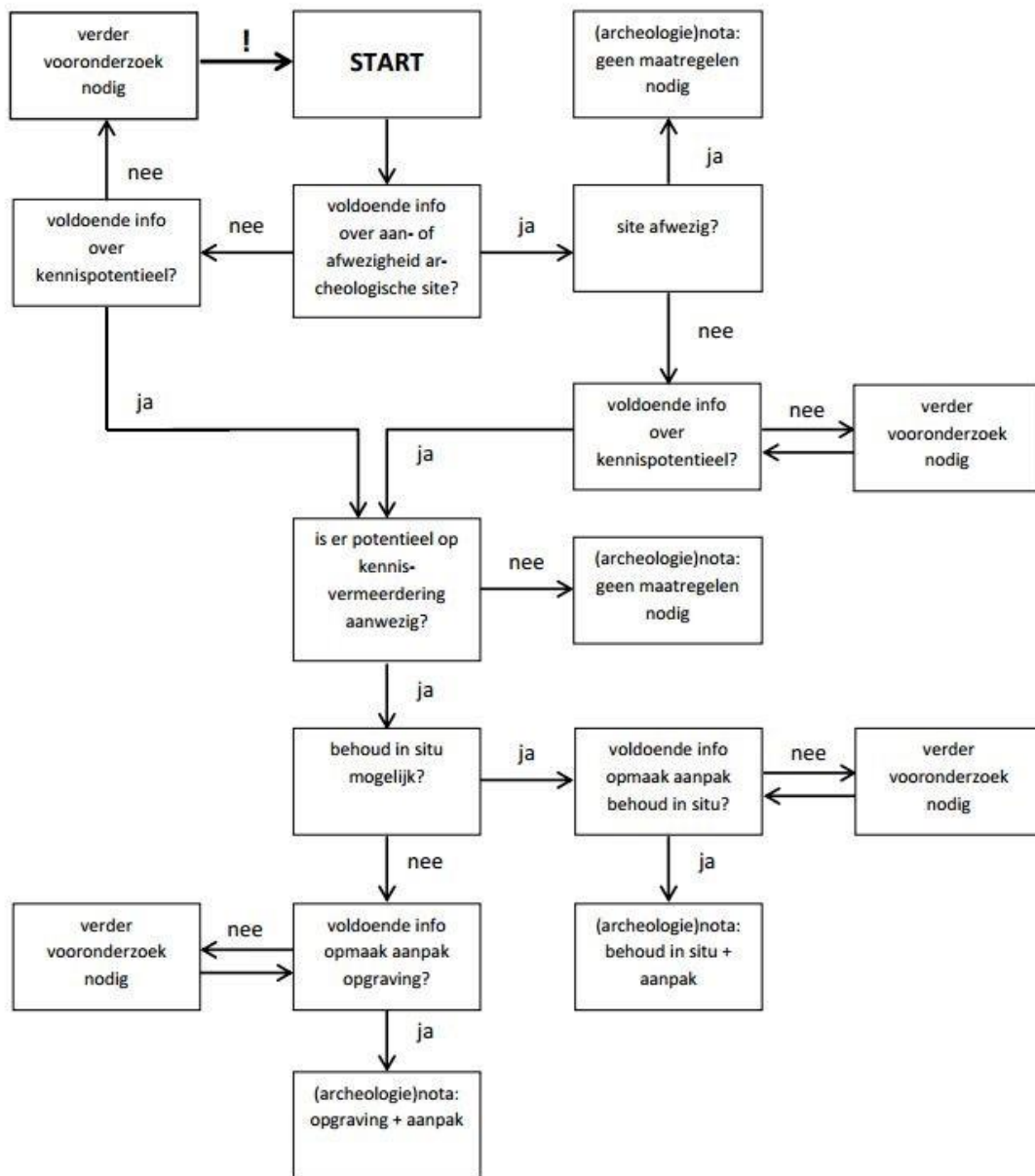
Het projectgebied ligt in de historische binnenstad van Poperinge, langs één van de historisch belangrijkste invalswegen. Actieve bewoning van het plangebied kon met zekerheid worden vastgesteld op historische kaarten vanaf de 16de eeuw. Net ten noorden van het plangebied zijn ook sporen aangetroffen uit de bronstijd, Romeinse tijd en late middeleeuwen. De aanwezigheid van sporen op het plangebied uit voorgenoemde periodes is dus zeer reëel.

Archeologische sporen en vondsten ter hoogte van het plangebied kunnen nieuwe inzichten aanleveren over de bewoningsevolutie langsheen deze belangrijke invalsweg van de stad. Zo kunnen deze aantonen vanaf welke periode er sporen van menselijke aanwezigheid zijn langsheen deze voormalige Romeinse verbindingsweg. Ook kan achterhaald worden sinds wanneer de percelen langsheen de invalsweg bewoond waren, of er sporen of vondsten zijn die wijzen op artisanale activiteiten, en of de rand van de historische binnenstad langere tijd eerder landelijk bleef of niet. Verder archeologisch onderzoek zou een unieke aanvulling kunnen zijn op de verworven inzichten bij de opgraving aan de Koestraat.

Concreet worden er bewoningsresten vanaf de late middeleeuwen verwacht of eventueel ouder. De kans op steentijdsites is gezien de bodemopbouw en eeuwenlange bebouwing zeer klein. Sporen vanaf de bronstijd en de Romeinse tijd zijn daarnaast zeer reëel.

Volgens de Code van Goede Praktijk paragraaf 5.2 dient na elke fase van het vooronderzoek (in deze het bureauonderzoek) te worden afgewogen of verder archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is. Na afronding van het bureauonderzoek stelt BAAC op basis van de beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek vast dat verder archeologisch vooronderzoek niet noodzakelijk is (zie Figuur 1).

Op basis van het vooronderzoek is er een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid in verband met de aanwezigheid van een archeologische site. Ook is voldoende info verzameld over het kennispotentieel. Deze is namelijk zeer hoog gezien de zeer interessante locatie voor bewoning in het verleden, de ligging langs een belangrijke middeleeuwse invalsweg naar de stad, die bovendien een Romeinse oorsprong kent, en de aanwezigheid van een zeer rijke site vlak naast het plangebied. Gezien de geplande werken is behoud in situ niet mogelijk. Wel is er voldoende informatie voorhanden om een plan van aanpak voor een opgraving te maken. Bijgevolg **eindigt het vooronderzoek**, en wordt een archeologienota opgesteld met een programma van maatregelen voor **een opgraving**.

Figuur 1: Beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek.²

² ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020

3.5 Bepalingen van de maatregelen

Mogelijkheden behoud in situ

De geplande bodemingrepen verstoren zeker archeologisch waardevolle restanten. Deze bodemingrepen zijn plaats specifiek en essentieel binnen de uitvoer van de beoogde bouwwerkzaamheden. De bodemingrepen kunnen met andere woorden niet verplaatst of geannuleerd worden. Behoud *in situ* van de vindplaatsen is bijgevolg uitgesloten. Er moet worden overgegaan op een andere wijze van de realisatie van de kenniswinst van de vindplaats.

Realisatie potentieel op kenniswinst vindplaats

De realisatie van het potentieel op kenniswinst bij de vindplaats kan niet bekomen worden door een verdere uitwerking van de reeds aangelegde archeologische ensembles. Enkel een bijkomend archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem kan het volledige potentieel van het bodemarchief aan het licht brengen en de kenniswinst die dit potentieel met zich meebrengt realiseren.

Keuze en motivatie onderzoeksmethode

Aangezien het vooronderzoek op basis van het Verslag van Resultaten volledig kan beschouwd worden, en behoud *in situ* van de waardevolle archeologische vindplaatsen uitgesloten is, dienen de aanwezige archeologische resten aan de hand van een opgraving onderzocht worden. De te volgen bepalingen van maatregelen worden ingegeven door de resultaten van het vooronderzoek en de impact van de geplande bodemingrepen.

Opgraving

De advieszone voor de opgraving omvat de zones binnen het onderzoeksterrein waar binnen het kader van de omgevingsvergunning bodemingrepen gepland zijn. Het gaat om twee zones van respectievelijk 157.5 en 184.6 m². Een impactanalyse toonde aan dat in die zones tot dieptes van 0.25, 0.55, 0.8 en 2.2 m gegraven wordt. Rekening houdende met een buffer van 20 cm moet in die zones dus eventueel aanwezige archeologische niveaus tot 0.45, 0.75, 1 en 2.4 m diepte onderzocht worden. Rekening houdende met de aanwezigheid van een archeologisch vlak vanaf ca. 0.45 m diepte op de opgraving op het aanpalende perceel aan de Koestraat, is de kans namelijk zeer reëel dat bij deze ingrepen een archeologisch vlak aangetroffen wordt.

4 Programma van Maatregelen: Opgraving

4.1 Administratieve gegevens

Naam site	Poperinge, Casselstraat 67		
Ligging	Casselstraat 67, 8970 Poperinge, West-Vlaanderen		
Kadaster	Poperinge, 1 ^{ste} afdeling, Sectie F, Perceel 888d.		
Coördinaten	Noord:	x: 33917.0	y: 172617.5
	Oost:	x: 33965.2	y: 172591.1
	Zuid:	x: 33962.2	y: 172584.9
	West:	x: 33911.8	y: 172607.2

4.2 Onderzoeksopdracht

4.2.1 Afbakening onderzoekzone

De onderzoekzone wordt opgesplitst in twee opgravingszones, namelijk de westelijke en de oostelijke opgravingszone (zie Plan 2).

Plan 2: Opgravingszones op GRB³ (1:1; digitaal; 11/05/2020)

³ AGIV 2020

Westelijke opgravingszone

De westelijke opgravingszone is ca. 157.5 m² groot en omvat de zone waar de loods gebouwd wordt. Daar gaan alle geplande ingrepen, uitgenomen de funderingsvoeten, maximaal 0.25 m diep. De funderingsvoeten hebben dermate kleine afmetingen (0.8 x 0.8 m) dat deze ingrepen te verwaarlozen zijn. In deze zone wordt dus enkel gefocust op de ondiepe ingrepen met een grotere oppervlakte. In deze zone wordt dus rekening gehouden met een verstoring met een diepte van 0.25 m, en een buffer van 0.2 m. Bijgevolg wordt aanwezige archeologie tot een diepte van 0.45 m bedreigd. Aangezien het archeologisch vlak verwacht wordt vanaf 0.45 m diepte, wordt in deze zone dit archeologisch vlak opgezocht en op dat niveau aangelegd. Aanwezige sporen worden volledig onderzocht en afgewerkt.

Oostelijke opgravingszone

De oostelijke opgravingszone is ca. 184.6 m² groot en omvat de zone waar de nieuwbouw, rioleringen, waterputten en infiltratieputten komen. Omwille van stabiliteitsredenen is bij de afbakening van deze zone reeds rekening gehouden met de te behouden afstand van bebouwing op de naburige percelen. Hier worden eventueel aanwezige archeologische niveaus aangelegd tot de geplande verstoringsdieptes, met een buffer van 20 cm. Gezien de diepte van de geplande verstoringen wordt verwacht dat het archeologisch niveau hierbij geraakt wordt. Aangetroffen sporen moeten volledig onderzocht en afgewerkt worden.. De geplande verstoringen zijn terug te vinden op Plan 1.

Gegevens vervolgonderzoek

- Oppervlakte advieszone: 342.1 m²

4.2.2 Onderzoeksdoelstellingen

Archeologische sporen en vondsten ter hoogte van het plangebied kunnen nieuwe inzichten aanleveren over de bewoningsevolutie langsheen deze belangrijke invalsweg van de stad. Vanaf welke periode zijn er sporen van menselijke aanwezigheid langsheen deze voormalige Romeinse verbindingsweg? Sinds wanneer werden de percelen langsheen de invalsweg bewoond? Zijn er sporen of vondsten die wijzen op artisanale activiteiten of was de rand van de historische binnenstad van Poperinge langere tijd eerder landelijk? Verder archeologisch onderzoek zou een unieke aanvulling kunnen zijn op de verworven inzichten bij de opgraving aan de Koestraat.

4.2.3 Onderzoeksvragen

Bodem, stratigrafie en paleolandschap

- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Wat was de genese van de bodemhorizonten?
- Hoe kaderen de bevindingen omtrent de opbouw en de genese van de bodem binnen de kennis over het ruimere paleolandschap?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de landschappelijke context en de archeologisch sites?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Wat was de opbouw van de antropogene stratigrafie van het onderzoeksterrein? Komen deze bevindingen overeen met de omschrijving van de algemene stratigrafie van het terrein tijdens het proefputtenonderzoek?

- Wat is de relatie tussen de stratigrafie van het terrein en de verschillende sites (per occupatiefase)?

Sporen en structuren algemeen

- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Sluiten de aangetroffen sporen en vondsten aan bij de resultaten van de opgraving aan de Koestraat?
- Kunnen de aangetroffen sporen en vondsten gelinkt worden aan de voormalige Romeinse verbindingsweg tussen Cassel en Aardenburg?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja, hoeveel niveaus zijn te onderscheiden? Wat is de omvang? Komen oversnijdingen voor?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

Bewoning

- Zijn er sporen van oudere bouwfases, voor de 16de eeuw? Hoe was het terrein toen ingericht en wat was de functie van het terrein? Wat was de relatie met het zich toen volop ontwikkelende stedelijk weefsel van de stad?
- Kan de kennis over de algemene chronologie van de verwachte bewoning verfijnd worden a.d.h.v. de onderzoeksresultaten?
- Kan men op basis van het sporenbestand deze chronologie opdelen in meerdere periodes?
- Zijn er sporen van afbraak of renovatie aangetroffen?
- De verwachte structuren worden gedateerd op basis van historische cartografie. Zijn er aanwijzingen die deze datering tegenspreken?
- Wat is de relatie tussen deze oudere bouwfases en de huidige bouwfase: ruimtelijk, structureel,...?

Vondstmateriaal

- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, en wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?

4.3 Onderzoeksstrategie en methode en technieken

In volgende paragraaf wordt de aangewezen onderzoekstrategie, -methode en -technieken toegelicht. De locatie van het onderzoek werd reeds bepaald in bovenstaande paragraaf.

4.3.1 Algemene onderzoeksmethode

Er wordt aangeraden om zo groot mogelijke oppervlaktes in een enkele beweging bloot te leggen. Op deze manier kunnen de interne relaties tussen afzonderlijke sporen zichtbaar gemaakt worden. Doch moet bij het kiezen van de oppervlakte van de werkputten gekozen worden voor een dergelijke omvang dat ze niet té groot worden en de sporen te lang onderworpen zijn aan degradatie door mogelijke regen, droogte of vorst.

Boven- en ondergrond blijven gescheiden tijdens het afgraven, zodat deze ook in de juiste volgorde kunnen teruggebracht worden na afronding van het onderzoek. Op het grootste deel van de opgraving dient slechts één vlak aangelegd worden.

Het veldwerk wordt dermate georganiseerd dat er efficiënt en wetenschappelijk verantwoord wordt opgegraven. Er wordt gestreefd naar een maximale afstemming van kranen en grondverzet enerzijds en opgravingsploegen anderzijds. Opendgelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met kraan of ander zwaar materiaal. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van werkputten en sporen. Dit betekent dat een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is.

Gezien reeds voldoende referentieprofielen zijn gedocumenteerd tijdens het proefsleuvenonderzoek is de aanleg van bijkomende profielen volledig te bepalen door de veldwerkleider. Indien het noodzakelijk wordt geacht voor de juiste interpretatie van sporen of structuren, kunnen deze alsnog aangelegd en gedocumenteerd worden. Bij erfgreppels en andere lineaire structuren die de opgravingszone uitlopen, wordt een profiel aangeraden om de relatie met de bodem te kunnen bepalen.

Voor de algemene vereisten waaraan de opgraving dient te voldoen, wordt verwezen naar het hoofdstuk 15 in de Code van Goede Praktijk. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk hoofdstukken 14 en 15.

4.3.2 Specifieke methodologie

Er dient bij de opgraving speciale aandacht te zijn voor mogelijke sporen of vondsten uit de metaaltijden, Romeinse tijd en late middeleeuwen, die de opgraving uit 2013 aan de Koestraat kunnen vervolledigen.

4.3.3 Natuurwetenschappelijk onderzoek

Algemeen

De veldwerkleider beslist op welke manier de staalname wordt aangepakt en of het nodig is een natuurwetenschapper te betrekken, rekening houdend met het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Hoofdstuk 20 in de Code van de Goede Praktijk bespreekt uitvoerig het natuurwetenschappelijke onderzoek bij opgravingen. Voor bemonsteringsstrategie wordt verwezen naar hoofdstuk 20.3 van de Code van Goede Praktijk.

Ook het assessment van de staalnames gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk. De relevante stalen worden bepaald na advies van de gespecialiseerde laboratoria, rekening houdend met het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

4.3.4 Voorziene afwijkingen van de CGP en de algemene bepalingen

Er worden geen afwijkingen t.o.v. de Code van Goede Praktijk of dit Programma van Maatregelen voorzien. Indien bij het veldwerk van de voorgestelde methode wordt afgeweken, op basis van de bekomen inzichten tijdens de uitvoering van het onderzoek, wordt dit beschreven en verantwoord in de rapportering. Indien de aanpak dient te worden aangepast tijdens het veldwerk, dienen alle betrokken partijen hiervan op de hoogte te worden gebracht.

4.4 Technisch kader

4.4.1 Termijn

De veldwerkfase wordt geraamd op 5 werkdagen, met een ploeg van 3 medewerkers. Hierbij wordt het aanleggen, documenteren en afwerken van de opgravingszones gerekend. Bij het veldwerk wordt uitgegaan van een personeelsbezetting bestaande uit minstens één veldwerkleider en twee assistent-archeologen.

Voor de verwerking, assessment van de resultaten en rapportage wordt minimaal de veldwerkleider ingezet. Hiervoor worden 10 mandagen voorzien. Het tijdsbestek nodig voor waardering en analyse van de natuurwetenschappelijke onderzoeken zijn hierbij niet opgenomen.

4.4.1 Begroting (raming)

In combinatie met de technische uitwerking en het schrijven van de rapportage worden de kosten hiervoor geraamd op ca. € 13.000,00 ex. BTW. De prijs omvat voorbereiding (melding start onderzoek, startoverleg), administratie, landmeting, graafwerk (enkel werkputten buiten), archeologische registratie, rapportage. Expliciet niet inbegrepen zijn de werfvoorzieningen (keet, toilet, container, afsluiting, ..) en het graafwerk dat nodig is tijdens de opgraving.

De geraamde kostprijs van het natuurwetenschappelijk onderzoek op basis van de hierboven genoemde vermoedelijke hoeveelheden bedraagt € 2.500,00 ex. BTW. Het bepalen van de noodzaak van het aanwenden van deze stelposten gebeurt na uitvoering van het veldwerk en in functie van de onderzoeksvragen.

Voor de conservatie van belangrijke archeologische en cultuurhistorische vondsten wordt een stelpost van € 500 voorzien.

4.4.2 Personeelseisen

Het team dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een erkend archeoloog die als veldwerkleider optreedt. Deze persoon beschikt over minstens 240 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 120 werkdagen op landelijke sites op zand of zandleembodem en ervaring met minstens 5 projecten op metaaltijd en middeleeuwse sites. Daarnaast heeft deze ervaring met minstens 5 projecten in een stadscontext. Indien de erkend archeoloog niet aanwezig is in het veld, dient een veldwerkleider met dezelfde competenties continu aanwezig te zijn en diens taken over te nemen.

De erkende archeoloog en/of veldwerkleider heeft de autoriteit over de uitvoering van het gehele project en staat in voor onder meer de melding van de aanvang van opgraving, het indienen van het archeologierapport en het eindverslag, het beheren van archeologische ensembles tijdens het onderzoek en het overdragen van archeologische ensembles aan het einde van het onderzoek. Indien de erkende archeoloog zelf of binnen zijn organisatie niet beschikt over bepaalde specialistische expertise en dit onderzoek uitbesteedt, maakt hij de opdrachtomschrijving hiervoor dusdanig op dat de uitvoering verloopt conform de bepalingen uit de Code van Goede Praktijk. De veldwerkleider draagt de dagelijkse leiding van het archeologisch onderzoek, brengt de voorziene onderzoeksstrategie ten uitvoer en behoudt de controle over de werkzaamheden.

De veldwerkleider wordt bijgestaan door 2 assistent-archeologen die beschikken over het diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit en minstens over 120 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 60 werkdagen op landelijke sites op zand- of zandleembodem. De assistent archeoloog vervult uitvoerende taken, op aansturen van de veldwerkleider, en staat de veldwerkleider bij in zijn taken.

Naast de archeologen kan het team worden bijgestaan door een aardkundige. Hoofdstuk 21 uit de Code Goede Praktijk bespreekt de inzet van een aardkundige bij opgravingen.

Natuurwetenschappers, geofysici en materiaaldeskundigen worden alleen aangewend op vraag van de erkend archeoloog die het nodig acht op basis van de gegevens die vergaard worden tijdens de archeologische opgraving.

4.5 Deponering en conservatie archeologisch ensemble

Vergaarde data en vondsten, het archeologisch ensemble, blijven te allen tijde eigendom van de opdrachtgever. Na onderzoek kan dit ensemble opgenomen worden door een erkend erfgoeddepot, indien dit voor de regio aanwezig is. Dit in overeenkomst met de opdrachtgever. Indien dit depot niet voorhanden is, dient een ander depot te worden gezocht of kan een afspraak gemaakt worden met het uitvoerend bedrijf voor opslag.

4.6 Randvoorwaarden

De opgraving dient te gebeuren na het slopen van de nog aanwezige gebouwen. De gebouwen mogen maximaal gesloopt tot op de maaiveldhoogte. Ondergrondse structuren dienen bewaard te worden, en worden tijdens de opgraving verwijderd onder begeleiding van de erkend archeoloog

---

5 Bibliografie

AGIV, 2020. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek.

6 Lijsten

6.1 Figurenlijst

Figuur 1: Beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek 6

6.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied en geplande verstoringsdieptes weergegeven op het GRB..... 4

Plan 2: Opgravingszones op GRB (1:1; digitaal; 11/05/2020) 8